

Станчик В.В., Коновальчук І. М., Розвиток пізнавальних інтересів учнів початкової школи на нестандартних уроках математики. Специфіка фахової підготовки майбутніх учителів на засадах компетентнісного підходу: досвід, реалії, перспективи. Збірник матеріалів Всеукраїнської з міжнародною участю науково-практичної конференції (29 листопада 2022 року) / за заг. ред. І.В. Голубовська – Житомир: ФО-П «Н.М.Левковець», 2022. – С 123-126.

В. В. Станчик,
студентка ННІ педагогіки;
науковий керівник – кандидат педагогічних наук, старший викладач
кафедри початкової освіти та культури фахової мови **Коновальчук І. М.**
(Житомирський державний університет імені Івана Франка)

Розвиток пізнавальних інтересів учнів початкової школи на нестандартних уроках математики

В умовах сучасного суспільства система освіти має якісно, повноцінно забезпечувати новий рівень загальноосвітньої, наукової та професійної підготовки, всебічний розвиток кожної людини як особистості. Тому головним завданням Нової української школи є покращення ефективності освітнього процесу для всебічного розвитку дитини, зростанню її інтелектуальних і пізнавальних можливостей. Головним завданням початкової школи як першого етапу в освіті дітей стає завдання навчити їх учитися, розвивати прагнення до здобуття знань, тому вчитель має зробити так, щоб кожен урок сприяв розвитку пізнавальних інтересів учнів.

У психолого-педагогічних розвідках проблема формування й розвитку пізнавальних інтересів представлені в роботах Н. Бібік, Л. Василенко, Б. Друзь, О. Киричука, О. Савченко, М. Савчин, В. Сухомлинського та інших.

Видатний український педагог В. Сухомлинський зазначав, що навчальний процес повинен розвивати всемогутню радість пізнання. Навчання неможливе якщо не активізувати пізнавальний інтерес у дітей і не шукати ефективні шляхи його розвитку [3].

У тлумачних словниках пізнавальний інтерес визначається як інтегральне утворення особистості, котре має складну структуру та охоплює психічні процеси (інтелектуальні, емоційні, регулятивні), об'єктивні та суб'єктивні зв'язки людини зі світом. Інтерес формується й розвивається в діяльності і впливають на нього не окремі компоненти діяльності, а вся її об'єктивно-суб'єктивна сутність (характер, процес, результат) [4, с. 832].

На думку дослідниці Н. Бібік, пізнавальний інтерес – ефективний засіб успішного навчання, необхідна умова досягнення позитивних наслідків, найважливіший мотив пізнавальної діяльності людини, який збуджує її до пошуку істини, сприяє оволодінню учнями досвідом пошукової діяльності в атмосфері захоплення цікавою справою [1, с. 53–56].

Математика є ключем до пізнання оточуючого світу, базою науково-технічного прогресу та важливою компонентою розвитку особистості. Вона сприяє формуванню в дитині здатності розуміти завдання, розвивати логічне мислення, засвоювати навички алгоритмічного мислення. Одне з основних завдань учителя математики – розвиток пізнавальних здібностей.

Вивчаючи математику, людина вчиться мислити, аналізувати, проводити аналогії, узагальнювати та робити висновки. Найпоширенішою формою навчання математики в сучасній школі залишається урок. Однак його роль і місце в організації освітнього процесу зазнає змін. Урок є варіативною формою, що постійно розвивається, організації колективно-індивідуального навчання.

Навчання математики не повинно зводитися тільки до повідомлення певних фактів і формування спеціальних навичок та умінь. Воно покликане розвивати пізнавальні здібності дитини, її інтелект, культуру і, зрештою, має бути спрямоване на формування інтелектуальної особистості

Перед учителем постає завдання – використовувати прагнення дитини до знань, формувати та зміцнювати пізнавальні інтереси. Тоді учень проявляє себе як особистість у процесі засвоєння матеріалу.

До засобів розвитку пізнавального інтересу учнів початкових класів належать різні методи та прийоми: дидактичні ігри, різноманітні творчі завдання, нестандартні уроки, використання сюжетних, рольових ігор, застосування технічних засобів та ІКТ тощо. Логічні розминки, "кодування та розшифрування" інформації, відгадування загадок, ребуси, цікаві квадрати також сприяють розвитку в учнів розумових операцій і підвищують інтерес до навчання.

Урок – основна форма організації навчання, за якої заняття проводить учитель із групою учнів постійного складу, одного віку й рівня підготовки впродовж певного часу й відповідно до розкладу.

Особливості уроку такі:

- це частина навчального процесу, яка обмежена в часі;
- кожен урок включається в розклад та регламентується за обсягом навчального матеріалу;
- відвідування уроків є обов'язковим для всіх учнів;
- спільна діяльність на уроці вчителя та учнів дозволяє згуртувати колектив тощо [5].

Важливою умовою успішного проведення уроку є дотримання відповідності між типом уроку та його основними елементами. Урок як особлива форма навчання різнитиметься від інших структурою, змістом, метою, завданнями, методами, прийомами тощо.

У розвитку пізнавального інтересу позитивно себе зарекомендували нестандартні уроки. Поняття "нестандартний урок" введене в методику майже всіх навчальних предметів педагогами-новаторами наприкінці 80-х років ХХ століття. Воно означає імпровізаційне навчальне заняття, яке має нетрадиційну (невстановлену) структуру і специфічну цільову установку [2,

с. 2–3]. Нестандартний урок характеризується творчістю, розкутістю, безпосереднім залученням усіх учнів до навчального процесу, емоційно-позитивним ставленням до уроку, його дійових осіб.

До переваг нестандартних уроків відносять: наявність неформальної атмосфери на уроці та можливість проявити себе кожній дитині, зацікавленість учнів в предметі, розвиток мислення, логіки, здатності приймати рішення, можливість працювати в команді, взаємодопомога тощо. Отже, нестандартним уроком математики є імпровізаційне навчальне заняття, нетрадиційний підхід до викладання навчального матеріалу з курсу математики в початковій школі.

Ознакою нестандартного уроку, в порівнянні зі звичайним, традиційним заняттям, є стимулювання пізнавальної активності та ініціативи учнів, де навчання спрямоване на підвищення якості їхніх знань, формування працьовитості, цілеспрямованості, потрібних у житті навичок і вмінь. Навчальний процес на нестандартному уроці має багато спільного з ігровою діяльністю дітей, тому така форма роботи більше подобається учням.

Залежно від теми, мети, віку дітей учитель може проводити різні типи уроків (засвоєння нових знань, застосування знань, умінь, навичок, узагальнення та систематизації, перевірки знань, умінь, навичок) у формі нестандартних уроків-подорожей, уроків-конкурсів, уроків-казок, математичних змагань, уроків-турнірів, уроків-лекцій, уроків-вікторин, уроків-дискусій тощо.

Умовами ефективного використання нестандартних уроків математики є:

- правильне емоційне налаштування учня на виконання завдань;
- постійне введення вчителем елементів творчості;
- врахування вікових особливостей учнів;
- використання в навчанні індивідуального підходу.

Пізнавальна діяльність безпосередньо пов'язана з активністю та пізнавальним інтересом учня. Тобто пізнавальний інтерес зміцнюється завдяки підвищенню активності школярів у процесі навчання. Зусилля вчителя спрямовані на підготовку дітей до творчості.

Нестандартні уроки, незвичайні за задумом, організацією, методикою проведення, більше подобаються учням, тому їх активно використовують учителі початкових класів. Плануючи нестандартний урок, слід враховувати тему, специфіку класу, характер навчального матеріалу. Наші подальші розвідки будуть спрямовані на аналіз різних видів нестандартних уроків, які застосовуються при вивченні математики в початкових класах.

Список використаної літератури

1. Бібік Н. М. Пізнавальний інтерес як умова суб'єктності навчання молодших школярів. *Педагогічний дискурс*. 2011. Вип. 10. С. 53–56.
2. Волкова Н. П. Педагогіка : посібник. Київ : Академія, 2002. 265 с.

3. Сухомлинський В. О. Серце віддаю дітям. *Вибрані твори* : в 5-ти т. Київ, 1977. Т. 3. С. 7–278.
4. Сучасний тлумачний словник української мови: 60000 слів / за заг. ред. д-ра філол. наук, проф. В. В. Дубічинського. Харків : ШКОЛА, 2009. 832 с.
5. Урок як основна форма співпраці вчителя і учнів у процесі навчання. URL: <http://eprints.zu.edu.ua/20098/1/Urok.pdf> (дата звернення 20.11.2022).